

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Сілютіної Ірини Миколаївни
про дисертацію Крохмаль Ірини Миколаївни
„Формування професійної готовності майбутнього фахівця
з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ”,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

XXI століття визначено як століття інформаційного суспільства, бо саме інформація розглядається як стратегічний ресурс і товар високого попиту. При цьому одним з вирішальних чинників розвитку суспільства є наявність висококваліфікованих фахівців-документознавців, здатних на високому професійному рівні виконувати поставлені перед ними завдання.

Українське суспільство очікує від випускників ЗВО творчого й критичного мислення, цілеспрямованості, професійної вмотивованості, широкої професійної ерудиції, інформаційної грамотності, високої культури й соціальної активності. Тому підготовка студентів вишів має бути спрямована на формування цих якостей у майбутніх фахівців. Проблема формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності є актуальною й розглядається як окреме питання загальної системи підготовки спеціалістів та її психологічного забезпечення, що пов'язане з властивостями особистості, її психічними станами, потенційними можливостями, які й зумовлюють успішну професійну підготовку.

Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху дослідника у виконанні мети і завдань дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувача, його здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення.

У тексті надано аналіз стану розробленості досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній теорії. Залучення широкої вітчизняної теоретичної бази з питань формування професійної компетентності фахівця

інформаційно-документознавчої сфери дозволило І. М. Крохмаль ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

Заслуговує на схвалення ретельне ставлення дисертантки до розробки понятійно-термінологічного апарату дослідження. Так, авторка, на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень розкриває поняття „компетентність”, „готовність”, „професійна готовність”, „педагогічні умови”, зіставляє різноманітні трактування цих понять та на цій основі дає власне визначення поняття „професійна готовність майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності” як системне особистісне утворення, очікуваний результат професійної підготовки і психологічний стан фахівця, що поєднує стійку позитивну мотивацію та сукупність науково-теоретичних знань, практичних умінь і навичок, психологічних якостей, необхідних для ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності.

На основі проведеного аналізу науково-педагогічної літератури, власного досвіду роботи, дисертантка обґрунтовано виокремила мотиваційний, когнітивний, операційний та комунікативний компоненти як складові професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності. На підставі вивчення психолого-педагогічних джерел авторка визначила критерії сформованості професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності (мотиваційний, когнітивний, операційний, комунікативний), що тісно пов'язані між собою і враховують специфіку майбутньої професійної діяльності.

Важливим елементом дослідження стала розробка педагогічних умов формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ЗВО, що й визначило наукову новизну роботи. Про адекватність розроблених педагогічних умов можна судити на підставі того, що в основу їх обґрунтування І. М. Крохмаль

поклала положення компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого й аксіологічного наукових підходів та комплекс принципів гуманістичної спрямованості, науковості, доступності, послідовності, студентоцентризму, свідомості, систематичності, діалогічності, активності, самостійності, ґрунтовності освітнього процесу, зв'язку навчання з життям і практикою.

Саме тому комплекс педагогічних умов (формування усвідомленої мотивації до професійної діяльності як засобу подальшого кар'єрного розвитку та створення позитивного іміджу фахівця; застосування інформаційних і проєктних технологій у процесі засвоєння системи професійних знань та формування пізнавальної активності майбутніх фахівців; забезпечення максимального наближення змісту практик до майбутньої професійної діяльності та залучення до кола професіоналів; розвиток комунікативної культури майбутнього фахівця) виявився необхідним і достатнім для організації ефективного освітнього процесу у ЗВО, спрямованого на формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності.

Не менш важливим етапом роботи стало описання ходу педагогічного експерименту з реалізації педагогічних умов в освітньому процесі ЗВО. Кожна умова сприяла формуванню вже визначених компонентів професійної готовності (мотиваційного, когнітивного, операційного, комунікативного). У межах реалізації умов використовувався комплекс форм, методів, технологій освітньої діяльності. Так, застосування методів стимулювання мотивації навчальної діяльності дозволило сформувати у студентів експериментальних груп ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності та потребу в розвитку професійних знань, умінь та навичок. Застосування активних методів навчання (тренінг професійного навчання, ділові ігри, портфоліо кар'єрного зростання, бесіди тощо), використання проєктних технологій дозволило активізувати творчий (дослідницький) потенціал студентів у процесі створення певного матеріального чи інтелектуального продукту:

документної системи організації (установи, підприємства), системи документообігу (зокрема електронного), позитивного іміджу організації, спілкування з діловими партнерами, зокрема іноземними тощо. Усе це дозволило забезпечити у студентів достатній рівень сформованості складників професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності.

Окрім обґрунтованих педагогічних умов, до наукової новизни дослідження можна віднести вдосконалення змісту і технологій формування професійної готовності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у ЗВО; розвиток наукових уявлень про сутність професійної готовності фахівця-документознавця, структуру його готовності, дидактичні можливості сучасних технологій у формуванні готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності тощо.

Практичне значення дослідження вбачаємо передусім у розробленні й упровадженні дисципліни за вибором „Професійна комунікація”, теоретичних та практичних завдань до фахових дисциплін („Документознавство”, „Діловодство”, „Кореспонденція та діловодство”), навчальної програми технологічної (виробничої) практики та індивідуальних завдань до практики.

Матеріали, подані в додатках, загалом додають повноті сприймання основного тексту. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації, здійснено загалом з дотриманням вимог.

Результати дослідження належним чином апробовані та впроваджені в освітянську практику. Зокрема, основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися й обговорювалися на 12 міжнародних і всеукраїнських конференціях. Отже, наявні перспективи для подальшого поширення отриманих результатів дослідження в освітянській практиці України.

Аналіз публікацій І. М. Крохмаль засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам до оприлюднення результатів кандидатського

дослідження. Зокрема, серед загальної кількості робіт (18 одноосібних наукових праць) 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в іноземному виданні, 12 статей – у збірниках матеріалів конференцій, 1 навчальна програма.

Автореферат дисертації адекватно відображає зміст і результати виконаної дослідницької роботи. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Отримані позитивні результати дослідження дають підставу вважати, що поставлені в дослідженні завдання виконані, гіпотеза підтверджена, а отже, мету досягнуто. Сукупність отриманих наукових положень має вагоме значення для теорії і практики професійної освіти. Водночас, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні дискусійні моменти в дисертації, висловити деякі зауваження й побажання.

1. У вступі дисертації авторка наводить суперечності, які негативно позначаються на формуванні професійної готовності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у сучасній вищій школі. Але в тексті відсутнє пояснення, чи вдалося авторці розв'язати їх у процесі дослідно-експериментальної роботи.

2. Розкриваючи теоретичні засади проблеми формування професійної готовності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності у ЗВО, авторка спирається на особистісно зорієнтований науковий підхід. Проте, у роботі чітко не сформульована позиція авторки щодо врахування індивідуальних можливостей студентів у процесі формування професійної готовності попри те, що вона базується на особистісних якостях.

3. У роботі згадується розроблений авторкою навчальний курс, але не підкреслюється, що нового і/чи важливого він містить порівняно з вже існуючими.

4. На наш погляд, в експериментальній частині дослідження потребують більш ретельного обґрунтування й детального представлення форми й методи формування умінь та навичок рефлексивного аналізу у

студентів.

5. При доволі ґрунтовному й розгорнутому кількісному аналізі результатів експериментальної роботи щодо визначення ефективності педагогічних умов формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності, якісний аналіз та інтерпретація результатів дослідження представлені дещо в згорнутому вигляді.

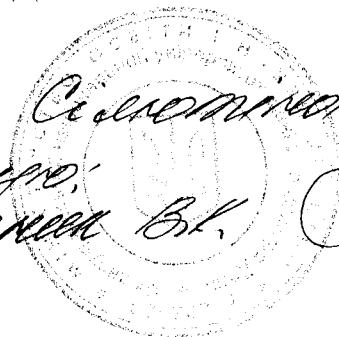
Проте, висловлені зауваження не впливають на загальний позитивний висновок щодо рецензованої роботи. Дисертація на тему „Формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ” є завершеним і цілісним дослідженням, що містить самостійно отримані вагомі наукові результати, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що дає підстави для присудження Крохмаль Ірині Миколаївні наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри філософії,
культурології та інформаційної діяльності
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

I. М. Сілютіна

Підпис Сілютіної І.М.
засвідчує:
Лещевська В.К.

Олеся С. Шибіньова